

спекуляцій з боку практично всіх політичних сил, що значною мірою нівелювало в суспільній свідомості й саму цінність екологічних прав людини.

Доводиться констатувати, що за більш ніж 20 років незалежності України принципи реалізації та значення екологічних прав людини, закладені в Конституції України, міжнародно-правових документах частіше за все залишаються вивіскою української держави, за якою приховано не зовсім привабливий фасад та «кухня» функціонування, перш за все, державного апарату.

7. Парламентські слухання з приводу гострих екологічних проблем перетворилися на спосіб випускання пару – поговорили і розійшлися без будь-яких наслідків для суспільства, без жодних змін у тій сфері, що була у центрі обговорення.

Лише незначна частина рекомендацій, в якій передбачено розробку нових законів або удосконалення чинних втілюється в життя, а всі інші пропозиції так і залишаються голосом волаючого у пустелі.

8. Зневажання аналізом сучасних суспільних відносин, зокрема екологічних суспільних відносин та необхідністю реформування їх правового регулювання, призводить до визнання неможливості вирішити практично жодну з гострих екологічних проблем в рамках чинної системи правового регулювання в Україні.

Жушман В.П.,
*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри земельного та аграрного права
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АПК

Інвестиційна діяльність – важливий важіль економічного впливу господарюючих суб'єктів і держави на розвиток соціально-економічних процесів у суспільстві. Термін «інвестиції» походить від німецького слова «investition», від латинського «investize». У радянську епоху вживався термін «капіталовкладення» у розвиток народного господарства в цілому й окремих його галузей.

Відповідно до абз. 1 ст. 1 Закону України від 18.09.1991 р. «Про інвестиційну діяльність» – «інвестиційними є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (дохід) та/або досягається інший соціальний ефект».

Цим же Законом визначено й поняття інвестиційної діяльності: сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. В юридичній літературі та законодавстві є й інші за змістом визначення поняття інвестицій та інвестиційної діяльності причому ці поняття нерідко вживаються як синоніми, що на нашу думку є помилковим.

Не вдаючись в детальний аналіз і полеміку щодо визначення понять інвестицій та інвестиційної діяльності, слід, на нашу думку, погодитись з О.М. Вінник, яка розглядає інвестиції як «майнові та інтелектуальні цінності, що мають грошову оцінку та вкладаються в об'єкти господарської діяльності та інших сфер суспільної діяльності (науку, культуру, охорону здоров'я та ін.) з метою досягнення певного соціально-економічного ефекту, в тому числі отримання прибутку».

Заслугує на увагу і сформульоване нею поняття інвестиційної діяльності як – систематичних дій організаційно-майнового характеру, спрямованих на вкладання інвестицій в певний об'єкт (об'єкти) на короткостроковій або середньостроковій основі з метою досягнення певного соціально-економічного ефекту, в тому числі отримання прибутку.

Інвестиції в галузі сільського господарства нерозривно зв'язані з сільськогосподарською діяльністю в цілях здійснення розширеного виробництва і одержання прибутку.

Залученню інвестицій в економіку в більшості держав приділяють посилену увагу. Пожвавлення інвестиційної діяльності набуває особливого значення в країнах, окремих галузях економіки чи підприємствах, для яких характерні спад виробництва, нестабільна економічна й соціально-політична ситуація.

Зазначене повністю стосується й агропромислового комплексу України, більшості його галузей, підгалузей, підприємств і організацій. Багаточисленними економіко-правовими дослідженнями встановлено, що в інвестиційному процесі агропромислового комплексу держави переважають деструктивні тенденції, посилення яких може призвести до катастрофічних наслідків.

За період економічних та соціальних реформ ставлення держави до вкладення інвестицій у розвиток виробництва в аграрному секторі і в соціальний розвиток села було непрогнозованим, виваженим, здебільшого за залишковим принципом. Незважаючи на те, що сільське господарство займає провідне місце в економіці України, в якій виробляється найвищий рівень валового виробничого продукту (ВВП), держава не забезпечувала достатнього фінансування сільськогосподарського виробництва, що й призводило до аграрної кризи, уповільнення розвитку аграрної економіки, погіршення життєвого рівня сільського населення.

Тенденцію складу інвестиційної активності зумовили головним чином фактори, що формуються за межами агропромислового комплексу:

- зменшення обсягів державних централізованих капіталовкладень, які не компенсуються, відповідними фінансовими надходженнями за рахунок інших важелів державного регулювання інвестиційної сфери сільського господарства;
- скорочення власних інвестицій товаровиробників внаслідок різкого погіршення їх фінансового стану, що, у свою чергу, зумовлено поглибленням нееквівалентності обліку, порушенням цінового паритету і скороченням амортизаційних фондів через несвоєчасну переоцінку основних фондів та основних засобів тощо;
- знецінення інвестиційних ресурсів товаровиробників, які внаслідок інфляції формуються неритмічно;
- різке погіршення умов отримання кредитів, відсоткові ставки на яких перевищують рівень беззбитковості інвестицій на об'єкти виробничого призначення;
- скорочення зовнішніх нецентралізованих інвестицій у сільське господарство внаслідок низької норми прибутку та високого ступеня ризиків.

Крім того, на інвестиційному процесі в свій час негативно позначились: криза фінансово-кредитної і банківської системи, зростання неплатежів, порушення господарських зв'язків, руйнування державної системи матеріально-технічного постачання тощо.

Подолання негативних тенденцій в інвестиційній діяльності потребує прийняття радикальних засобів, до яких, в першу чергу, слід віднести такі:

- підтримка виробництва, насамперед, найбільш важливих видів продукції, які нині не задовольняють ринкові потреби покупців, а також існуючих та нових форм господарювання;
  - розробка наукових технологій;
  - соціальний розвиток села;
  - збереження земельних ресурсів і навколишнього середовища;
  - реалізація державних програм соціально-економічного розвитку окремих регіонів.
- Регулювання інвестиційної діяльності слід здійснювати за такими принципами:
- послідовна децентралізація інвестиційного процесу;
  - збільшення частки власних коштів товаровиробників у фінансуванні інвестицій;
  - перенесення центра ваги з бюджетного фінансування у виробничій сфері на кредитування;

- розширення іпотечного кредитування та системи страхування інвестицій;
- більш широке залучення і використання іноземних інвестицій;
- здійснення державного контролю за цільовим використанням централізованих інвестицій;
- здійснення стимулюючої податкової політики;
- залучення у сферу виробництва матеріальних і фінансових ресурсів позабюджетних й інноваційних фондів, страхових компаній, комерційних банків та внутрішніх інвестиційних позик.

В умовах, що склалися в інвестиційній діяльності в Україні, необхідно розробити і запровадити блок законодавства, яке б передбачало, належним чином регулювало інвестиційні процеси в суспільних відносинах у різних сферах життя і в пріоритетному напрямі в аграрній сфері.

З метою всебічного і результативного вирішення питань організаційно-правового забезпечення інвестиційної діяльності в сільському господарстві України, раціонального та ефективного використання інвестицій доцільно в правотворчій діяльності вирішити питання інвестиційних правовідносин, організаційно-правової побудови інвестиційних відносин, зокрема, правового статусу їх суб'єктів, правового режиму об'єктів інвестування, гарантії прав інвесторів та інших суб'єктів інвестиційних відносин, відповідальності за порушення інвестиційного законодавства.

Носік В.В.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри земельного
та аграрного права,
чл.кор. НАПрН України*

РОЗВИТОК ДОКТРИН ЗЕМЕЛЬНОГО, АГРАРНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА У НАЦІОНАЛЬНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Моніторинг і вивчення опублікованих за роки незалежності в Україні наукових джерел, а також постійний аналіз дисертаційних досліджень у галузі земельного і аграрного права дозволяє критично оцінити сучасний стан і функціональне призначення доктрин земельного, аграрного і екологічного права, а також виявити основні тенденції їх розвитку у національній правовій системі України.

Характерною ознакою сучасних наукових досліджень земельних, аграрних і екологічних суспільних явищ є правонаступність у використанні творчої спадщини вчених радянського земельного, колгоспного, сільськогосподарського, аграрного, природоресурсного, екологічного права, правової охорони природи, у якій особливо вирізняються наукові праці Ю.О. Вовка з питань права постійного користування землею, регулювання трудових правовідносин у колгоспах, договірних відносин у колгоспно-радгоспній економічній системі сільськогосподарського виробництва, використання природних ресурсів. Ці роботи залишаються актуальними й сьогодні щодо визначення форм, способів, напрямів, меж правового регулювання сучасних земельних, аграрних, екологічних відносин, удосконалення системи і структури аграрного, земельного, екологічного законодавства, визначення місця та ролі цих галузей права у національній правовій системі України з урахуванням сучасних інтеграційних процесів у сфері аграрного законодавства ЄС та вступу України до СОТ, адаптації національного земельного, екологічного законодавства до права ЄС.

Упродовж 21 року в Україні постійно ведуться наукові пошуки у галузі земельного, аграрного, екологічного права, що свідчить про формування і розвиток доктрин аграрного, земельного, екологічного права як самостійних соціальних і державно-правових явищ в